

Sygn. I C 1082/16 upr.

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 06 grudnia 2016 r.

Sąd Rejonowy we Włocławku Wydział I Cywilny

Przewodniczący : SSR Monika Drzewiecka

Protokolant: st. sekr. sądowy Wioletta Rosołowska

po rozpoznaniu w dniu 24 listopada 2016 r. na rozprawie

sprawy z powództwa: G. C., A. Z., A. G.

przeciwko : M. S.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanej M. S. solidarnie na rzecz powodów G. C., A. Z., A. G. kwotę 693,58 zł (sześćset dziewięćdziesiąt trzy złote pięćdziesiąt osiem groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 12 lutego 2015r. do dnia zapłaty;
2. oddala powództwo w pozostałej części;
3. zasądza solidarnie od powodów G. C., A. Z., A. G. na rzecz pozwanej M. S. kwotę 283,50 zł (dwieście osiemdziesiąt trzy złote pięćdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Powodowie G. C., A. Z. i A. G. złożyli w dniu 15 września 2015r. pozew, w którym wniesli o zasądzenie solidarnie od pozwanej M. S. kwoty 2.756,38 zł, wraz z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP liczonymi od kwoty 2.586,38 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz strony powodowej kosztów procesu wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu żądania strona powodowa stwierdziła, że prowadzi działalność pod firmą P.U.H. (...) z siedzibą w T.. Według powodów, w dniu 03 marca 2014r. pomiędzy stronami została zawarta umowa pożyczki. Pozwana nie wywiązała się z obowiązku jej spłaty. Dochodzona pozvem kwota obejmuje kwotę: 2.338,08 zł z tytułu niespłaconej pożyczki, 102,59 zł z tytułu niespłaconych odsetek kapitałowych, skapitalizowanych na ostatni dzień wypowiedzenia umowy pożyczki, 7,99 zł z tytułu odsetek karnych od niespłaconych rat, 137,72 zł z tytułu odsetek od zadłużenia przeterminowanego, 20 zł z tytułu wezwań do zapłaty, 150 zł z tytułu podejmowanych czynności windykacyjnych. Kwota, od której winny być naliczane odsetki to należność z tytułu niespłaconej pożyczki w wysokości 2.586,38zł.

W dniu 16 grudnia 2015r. Sąd Rejonowy we Włocławku wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, od którego pozwana wniosła sprzeciw. Pozwana przyznała, że zawarła z powodem umowę pożyczki gotówkowej, nie miała jednak świadomości, że umowa zawiera zapisy, które należy uznać za niedozwolone postanowienia umowne: określające wysokość prowizji, dotyczące wymogu ustanowienia zabezpieczenia umowy pożyczki, dotyczące obciążenia pożyczkobiorcy kosztami windykacji.

W odpowiedzi na sprzeciw, strona powodowa podtrzymała swoje stanowisko w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 03 marca 2014r. pomiędzy M. S. a G. C., A. Z., A. G. prowadzącymi działalność gospodarczą pod firmą P.U.H. (...) została zawarta umowa pożyczki. Zgodnie z jej treścią przedmiotem umowy było udzielenie pożyczki gotówkowej w kwocie 3.000 zł, na okres od dnia 03 marca 2014r. do dnia 15 marca 2014r. Od kwoty pożyczki pożyczkodawca pobrał w prowizję wysokości 200 zł oraz kwotę odsetek należnych za cały okres obowiązywania umowy w wysokości 540,85 zł. Umowa przewidywała również ustanowienie zabezpieczenia, którego koszt ustalono na 816 zł. Zabezpieczeniem pożyczki wraz z odsetkami - według zapisu umowy - było przystąpienie do umowy ubezpieczenia. Całkowita kwota kosztów uzyskania pożyczki wnosi 1.556,85 zł. Termin zwrotu pożyczki został określony na dzień 15 marca 2014r. Niespłacenie pożyczki w terminie skutkowało uznaniem zadłużenia za przeterminowane i naliczaniem odsetek w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP. W przypadku niezwrócenia przez pożyczkodawcę w ustalonym terminie pożyczki pożyczkodawca mógł wszcząć postępowanie windykacyjne, którego koszt ponosił pożyczkobiorca. Za wezwanie do zapłaty ustalona została opłata wysokości 20 zł, za czynności windykacyjne 150 zł miesięcznie.

W przypadku niespłacenia przez pożyczkobiorcę dwóch kolejnych rat pożyczki, pożyczkodawca ma prawo wypowiedzenia umowy pożyczki z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia.

dowód: umowa pożyczki z harmonogramem – k. 9-11; umowa generalna ubezpieczenia wraz z aneksem – k. 45-49; warunki ubezpieczenia – k. 50-51; deklaracja zgody – k. 52; nota pokrycia – k. 53

Pismem z dnia 23 września 2014r. wysłanym pozwaną drogą pocztową, została ona wezwana do zapłaty kwoty 165,41 zł z tytułu umowy pożyczki.

Pismem z dnia 23 października 2014r. pozwana została wezwana do zapłaty kwoty 333,87 zł, w tym 40 zł tytułem wezwań do zapłaty.

W dniu 24 listopada 2014r. wystosowano do pozwaną ostateczne wezwanie do zapłaty kwoty 497,55 zł w terminie 7 dni od dnia wystawienia pisma.

dowód: wezwanie do zapłaty wraz z potwierdzeniem odbioru (zpo) – k. 12, 13, 14

W okresie windykacji pozwana wpłaciła na rzecz strony powodowej kwotę 200 zł.

dowód: protokół windykacyjny – k. 15

Pismem z dnia 29 grudnia 2014r. G. C., A. Z., A. G. prowadzący działalność gospodarczą pod firmą P.U.H. (...) wypowiedzieli pozwaną umowę pożyczki i wezwali ją do zapłaty kwoty 2.783,53 zł w terminie 30 dni od dnia doręczenia pisma. Na kwotę należności składają się: kwota 2.451,74 zł tytułem niespłaconego kapitału pożyczki, kwota 112,52 zł tytułem odsetek z tytułu oprocentowania pożyczki, 9,27 zł odsetki karne 60 zł tytułem kosztów wezwań do zapłaty, kwota 150 zł tytułem kosztów czynności windykacyjnych.

Pismem z dnia 12 czerwca 2015r. pozwana została wezwana do zapłaty kwoty 2.698,09 zł w terminie 7 dni od otrzymania pisma, pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego.

dowód: wypowiedzenie umowy pożyczki wraz z zpo – k. 17-18; przedsądowe wezwanie do zapłaty z zpo – k. 19

Pozwana spłaciła łącznie na rzecz pożyczkodawcy kwotę 1.061 zł.

dowód: okoliczność bezsporna

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Dokonując ustaleń faktycznych Sąd oparł się na dokumentach złożonych przez stronę powodową oraz stronę pozwaną, których strony wzajemnie nie zakwestionowały.

Nie ulega wątpliwości, że strony postępowania łączyła umowa pożyczki. Zgodnie z treścią art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Strona powodowa jest przedsiębiorcą zajmującym się prowadzeniem działalności gospodarczej w zakresie udzielania pożyczek krótkoterminowych i przy zawieraniu umów posługuje się wzorcami umownymi. Dlatego też należało ustalić, czy postanowienia umów zawartych w dniu 23 lipca 2013 roku były dla ich stron wiążące. Sąd bowiem może, a nawet powinien dokonywać oceny postanowień zawartych umów, a także postanowień samych wzorców umów, co do ich zgodności z prawem. Ocena ta może zostać dokonana in concreto w toczącym się między przedsiębiorcą, a konsumentem sporze, którego przedmiotem są skutki prawne określonego postanowienia umowy. Umowy konsumenckie podlegają ocenie w świetle klauzuli generalnej z art. 385¹ § 1 k.c. z wyłączeniem jedynie jednoznacznie sformułowanych postanowień określających główne świadczenia stron oraz tych postanowień, na których treść konsument miał rzeczywisty wpływ, co musi zostać wykazane przez proferenta (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 czerwca 2007 roku, VI Ca 228/07).

Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Postanowienie umowy może zatem zostać uznane za niedozwolone po łącznym spełnieniu wskazanych wyżej przesłanek.

Kodeks cywilny w art. 221 pod pojęciem konsumenta wskazuje osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Zawarta pomiędzy stronami umowa pożyczki nie była związana z działalnością zawodową ani gospodarczą pozwanego. Obie wskazane w art. 385¹ § 1 k.c. formuły prawne służą ocenie tego, czy klauzule umowne przekraczają określone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej w zakresie kształtowania praw i obowiązków stron konsumenckiego stosunku obligacyjnego twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków konsumenta (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 roku, I CK 832/04). W rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. „rażące naruszenie interesów konsumenta” oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast „działanie wbrew dobrym obyczajom” w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku.

A. postanowienie umowne kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, która to sprzeczność rażąco narusza jego interesy. Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 sierpnia 2011 roku wydanego w sprawie o sygnaturze akt VI ACa 262/11 istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek dla drugiego człowieka. W stosunkach z konsumentami powinien wyrażać się on informowaniem o wynikających z umowy uprawnieniach, niewykorzystywaniem uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty przy zawieraniu umowy i jej realizacji, rzetelnym traktowaniu konsumenta jako równorzędnego partnera umowy. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można więc uznać działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania u konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Działania te potocznie określa się jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania.

Z treści umowy zawartej z pozwaną wynika, że jej przedmiotem była pożyczka wysokości 3.000 zł. Faktycznie jednak pozwana nie otrzymała takiej sumy bowiem poza prowizją w kwocie 200 zł, umowa przewidywała z tytułu zabezpieczenia pożyczki – umowy ubezpieczenia - kwotę 816 zł, niejako „potrąconą” z ustalonej w umowie sumy

pożyczki. Z kwoty pożyczki „potrącono” również kwotę 540,85 zł tytułem odsetek za okres obowiązywania umowy pożyczki. Łącznie z udzielonej umowy pożyczki pobrano kwotę 1.556,85 zł. Tym samym faktycznie pozwana otrzymała kwotę 1.443,15 zł.

W pierwszej kolejności należało zatem odnieść się do żądania zasądzenia na rzecz strony powodowej kwoty niespłaconego kapitału pożyczki w kwocie 2.338,08 zł. Wątpliwości Sądu budził jeden ze składników kapitału pożyczki, a mianowicie obciążenie pozwanej obowiązkiem ustanowienia zabezpieczenia pożyczki w postaci przystąpienia do umowy ubezpieczenia, koszt którego wyniósł 816 zł i zaliczenie jej do kosztów pożyczki, które zwrócić winna pozwana. Składka miesięczna została ustalona na kwotę 34 zł. Postanowienie umowne wskazane jako abuzywne jak już wyżej wskazano nie może dotyczyć sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron. Dodatkowej formy zabezpieczenia spłaty pożyczki w postaci zawarcia umowy ubezpieczenia, zdaniem Sądu, nie można uznać jako świadczenia głównego stron, zwłaszcza, iż pojęcie to winno być interpretowane w wąski sposób i dotyczy ono elementów istotnych umowy. Za niedopuszczalne uznać należało obciążenie pozwanej przez stronę powodową kosztami ewentualnej umowy ubezpieczenia na życie. Z treści umowy pożyczki wynikało, iż przedmiotem umowy ubezpieczenia miała być spłata pożyczki, tymczasem załącznik do umowy pożyczki w postaci deklaracji zgody na przystąpienie do umowy generalnej zawartej pomiędzy (...) Towarzystwem (...) a P.U.H. (...) – wskazywał jednoznacznie, iż przedmiotem ubezpieczenia było życie pozwanej w okresie spłaty pożyczki. Stąd też w przypadku zgonu pozwanej ubezpieczyciel nie dokonywałby spłaty pożyczki, a wypłacił odszkodowanie uposażonemu. Jako uposażony z tytułu umowy ubezpieczenia wskazana została strona powodowa, tym samym pozwana nie uzyskiwała żadnych korzyści w związku z zawarciem umowy ubezpieczenia, albowiem po jej śmierci strona powodowa uzyskałaby odszkodowanie, zaś pożyczka pozostałaby nadal niespłacona i wierzytelność ta mogłaby w przyszłości obciążać spadkobierców pozwanej. Tym samym zawarcie umowy ubezpieczenia w formie określonej w treści deklaracji zgody na ubezpieczenie nie stanowiło w rzeczywistości zabezpieczenia spłaty pożyczki. Sama zaś różnica w określeniu przedmiotu umowy ubezpieczenia pomiędzy umową pożyczki a jej załącznikiem w postaci deklaracji zgody na zawarcie umowy ubezpieczenia stanowi przejaw działań zmierzających do wprowadzenia kontrahenta w błąd. Natomiast działania polegające na obciążeniu w związku z zawieraniem umowy klienta kosztami składki ubezpieczeniowej, gdzie jako podmiot uprawniony do uzyskania odszkodowania wskazany jest wyłącznie przedsiębiorca, nie sposób uznać za zgodne z dobrymi obyczajami i nienaruszające interesów konsumenta.

Stąd też w ocenie Sądu przedmiotowe postanowienia umowne zostały przez pożyczkodawcę zastrzeżone w sposób i wysokości znacznie przekraczającej możliwą do przyjęcia bez zarzutu dotyczącego naruszenia zasad współzycia społecznego granicę. Zastrzeżenia te nie mają żadnego uzasadnienia, w szczególności w zyskach osiągniętych w ramach normalnej i rzetelnie prowadzonej działalności gospodarczej i należy je uznać za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, w szczególności z tradycyjną zasadą uczciwości i rzetelności kupieckiej. Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 27 lipca 2000 roku (IV CKN 85/00,) wskazał, że ocena zgodności umów z tymi zasadami pozostawiona zostaje sądom, dokonującym jej na podstawie znajomości zjawisk ekonomicznych i społecznych wyprowadzonej z doświadczenia życiowego.

Ponadto wskazać należy, iż strona powodowa nie przedłożyła jakichkolwiek dowodów na okoliczność rzeczywistego uiszczenia na rzecz towarzystwa ubezpieczeń składki w imieniu pozwanego. Umowa pożyczki wskazuje na kwotę 816 zł jako koszt ustanowienia zabezpieczenia – w postaci przystąpienia do umowy ubezpieczenia. Nie załączono do pozwu również żadnych dokumentów, z których treści wynikałoby, iż strona powodowa uiszczyła kwotę 816 zł tytułem ubezpieczenia/zabezpieczenia. Zgodnie z treścią art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Normie tej w warstwie procesowej odpowiadają art. 3 k.p.c., zgodnie z którym strony zobowiązane są przedstawiać dowody i art. 232 k.p.c., według którego strony są zobowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z jakich wywodzą skutki prawne. W tej sytuacji Sąd powziął podejrzenie, iż wyżej wymienione postanowienia umowne dot. obciążenia pozwanej składką na ubezpieczenie mają na celu obejście przepisów o odsetkach maksymalnych i miały stanowić dodatkowe (oprócz odsetek) obciążenie fiskalne pożyczkobiorcy pobierane przez pożyczkodawcę.

Żądanie zasądzenia niespłaconego kapitału pożyczki oraz prowizji okazało się zasadne. Za uzasadnione należało także uznać żądanie zasądzenia kwoty 540,85 zł. Powyższa kwota stanowiła odsetki naliczone za okres udzielenia pozwanej pożyczki, tj. od dnia 03 marca 2014 roku do dnia 15 marca 2016 roku, kiedy ustalono jej zwrot. Zapis co do odsetek za okres udzielenia pożyczki znalazł się w umowie, którą pozwana własnoręcznie podpisała. Zgodnie z zapisem § 5 umowy pożyczki suma odsetek należnych za czas, na jaki została udzielona pożyczka wynosiła 540,85 zł, przy czym wskazano, że oprocentowanie pożyczki za okres od dnia wypłaty do oznaczonego w umowie dnia całkowitej spłaty jest stałe i wynosi 16 % w stosunku rocznym. Zapis ten jest zgodny z obowiązującymi przepisami prawa, w szczególności z art. 359 § 21, § 22 i § 23 k.c., stanowiącymi o odsetkach maksymalnych. Sąd sprawdził naliczenie odsetek wedle wskazanej stopy procentowej, która nie przekraczała czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym (odsetek maksymalnych) za podany okres i stwierdził, że żądana kwota jest naliczona w sposób prawidłowy. Kwota ta zatem była należna stronie powodowej.

W ocenie Sądu na uwzględnienie zasługiwało także roszczenie w zakresie odsetek maksymalnych od zadłużenia przeterminowanego, które zostały przez stronę powodową skapitalizowane za okres do dnia 11 lutego 2015 roku w kwocie 102,59 zł. Również wysokość tych odsetek oraz zasady na jakich miały być naliczane określone zostały w treści umowy pożyczki (§ 8 umowy) i nie stały one w sprzeczności z przepisami o odsetkach maksymalnych.

Za mające charakter klauzul abuzywnych, a zatem nie wiążących konsumenta, należy uznać zapisy w umowie pożyczki przewidujące opłaty za wezwanie do zapłaty w wysokości 20 zł za każde wezwanie, za czynności windykacyjne w wysokości 150 zł miesięcznie oraz za prowizję w wysokości 200 zł. Tego rodzaju należności powinny zasadniczo odpowiadać kosztom rzeczywiście poniesionym (zob. m.in. wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w z dnia 15.06.2012r., XVII Amc 5345/11, w którym uznano za niedozwolone i zakazano jednemu z banków wykorzystywania m.in. postanowienia dotyczącego opłat za wysłanie wezwań do zapłaty w wysokości 15 zł. Klauzula w tym zakresie jest zapisana w rejestrze klauzul niedozwolonych pod poz. 5331, wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 16.01.2013r., XVII AmC 2973/11, gdzie za niedozwoloną została uznana opłata za wysłanie monitu w wysokości 10 zł.)

Prawomocne wyroki w zakresie klauzul niedozwolonych korzystają, stosownie do art. 479⁴³ k.p.c., z prawomocności rozszerzonej w związku z tym sąd winien je uwzględnić z urzędu. Z tych przyczyn, w sytuacji kiedy powód nie wskazał rzeczywistych kosztów poniesionych w związku z niewywiązaniem się przez pozwaną ze spłaty, sąd nie uwzględnił także naliczonych kwot z tytułu wezwań do zapłaty oraz kosztów windykacji, zatem w ocenie Sądu, powód nie mógł pobrać kwoty 140 zł z wpłaconej przez pozwaną kwoty 1.061 zł i zaliczyć ich na poczet kosztów windykacji. /k. 65-66/.

Tym samym w ocenie Sądu zasadnym okazało się jedynie żądanie zapłaty kwoty 693,58 zł, na którą złożyły się (spośród kwot wymienionych w uzasadnieniu pozwu) kwota pożyczki przekazana pozwanej w wysokości 1.443,15 zł, prowizja za udzielenie pożyczki w kwocie 200 zł, odsetki naliczone za okres udzielenia pożyczki w kwocie 540,85 zł, skapitalizowane odsetki w kwocie 102,59 zł oraz odsetki karne w kwocie 7,99 zł – łącznie kwota 2.294,58 zł pomniejszona o kwotę dokonanych spłat – 1.601 zł.

Wobec oddalenia żądania w zakresie zasądzenia równowartości zabezpieczenia w kwocie 816 zł oraz kosztów windykacyjnych i opłat z tytułu wezwań do zapłaty należało zasądzić na rzecz strony powodowej kwotę 693,58 zł oraz wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 12 lutego 2015r. (tj. od dnia następnego po upływie okresu wypowiedzenia umowy) do dnia zapłaty. W ocenie Sądu wypowiadając umowę pożyczki powód utracił prawo do naliczania odsetek umownych.

O odsetkach od kwoty zasądzonej orzeczono zgodnie z żądaniem pozwu na podstawie art. 481 k.c., który stanowi, że jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

O kosztach procesu sąd orzekł zgodnie z zasadą stosunkowego rozdzielenia kosztów, wyrażoną w treści art. 100 k.p.c.

Wobec tego, że strona powodowa wygrała sprawę tylko w 25 %, zaś pozwana wygrała w 75 %, Sąd zasądził od solidarnie od powodów na rzecz pozwanej kwotę 283,50 zł tytułem kosztów procesu (pkt 3 sentencji wyroku).

Koszty poniesione przez stronę powodową, to: opłata sądowa od pozwu w kwocie 100 zł, koszty zastępstwa procesowego w wysokości 600 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł. Łącznie: $717 \text{ zł} \times 25 \% = 179,28 \text{ zł}$.

Koszty poniesione przez pozwaną, to: koszty zastępstwa procesowego w wysokości 600 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł. Łącznie: $617 \text{ zł} \times 75 \% = 462,75$.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, Sąd podjął rozstrzygnięcia zawarte w sentencji wyroku.